

מסורת הש"ס

(א) ונעיל... (ב) ונעיל... (ג) ונעיל... (ד) ונעיל... (ה) ונעיל... (ו) ונעיל... (ז) ונעיל... (ח) ונעיל... (ט) ונעיל... (י) ונעיל...

תורה אור השלם

1 ויפלו חבלי מנשה... 2 ושמרת את חשבת כי... קדש הוא לכם מחוללה... מות ימות כי קל ידועה קה... מלאכה תברכה והפיש... הדוא מקרב עמיה... שבת לא די...

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הא דהו וכו'... (ב) תוס' ד"ה הא דהו וכו'... (ג) תוס' ד"ה הא דהו וכו'... (ד) תוס' ד"ה הא דהו וכו'...

מוסף רש"י

ואין הבכור נוטל בראוי... כבמוחזק. נכנסים שלא היה... אביהן מחזק בשבת מחזק... אלן לחזן היו ליעולו... כירשה שכלו לן אחר זמן... אין הכניס נוטל פי שנים כהן... (בבבבב...)

יש נוחלין פרק שמיני בכא בתרא

ק"ט.

עין משפט
גר מצוה

כא מ"י פ"ג מ"ב
נחלת הללו א' סמך
פ"ג לו טו"ע ח"ת ס"י
רמב"ם פ"ג:

רבינו גרשום

לעולם בתי אבות חקשיב... וכוון הוא דלא היה ליה... למוחזק אלא שיחא ראמי... קא חשיב בנות צלפחד... מסום האי חידוש נטילו... חלק בכורה. אלא ארץ... עשרים מחזקת ויהי ראיה... ולא דאריה דאי ראיה... הא ק"ל דאין הבכור... נוטל בראוי כבמוחזק... למאן דאמר ליוצאי מצרים... נחלקי. נטלו בנות... אביהן: ואי דהו בר עשרים... כשבאו לארץ נטלו בשביל... עמון: אבל אי לא הוה... עשרים דאביהן נטלו... נטלו בנות אביהן מחזקת... נחלה: ביתרות אהלים... שהיו רוצין לקבען לארץ... מן נטלו שני חלקים... ולא בגופה של קרקע... סמך שאריה היא: ויפלו... דבארץ נוטה נטלו חלק... בכורה:

ובזכות אבי אמותיהן. וכגון שלאני אמותיהן לא היו בני כי אם בנות דאם לא כן היו בני וישין וא"ת ומי החזיר לכן וי"ל כגון שהיו אחים לאני אמותיהן שהיו להם בני והחזירו בנים לאמותיהם וחלקו בשוה: הא דהו בני עשרים ב' בנייהם אי אמה מואל שלא היו בני עשרים כמו שפירש בקונטרס דלעילת קרמ נמי הימה מיד אחר המרגלים כמו שהביא מפרד עולם דקמני אחר בילת מרגלים הייתה בלעית קרמ ולא לא שממוך היה מאי קא משמע לן וכן משמע נמי מדלמתי הן גוענו (א) כולנו אדננו (במדבר יז) ומתרגם הא מיננא קטליה מרגלים כדכתיב (ס"ג יד) בלעית ארעה הא מיננא מתו בנותנא ששלשה מעשים הללו היו רלווין ממדכרי להו אהדי וקטלת מרגלם היינו מעשה מרגלים כדכתיב (ס"ג יד) ויכוס ויכמוס וגו' ואין להקשות אמאי הוצרך לומר בזכות אבי אביהן לימא בזכות אביהן משמע דהיינו בני מרגלים וזני המתלוננים עלמך דהאי תנא אמת לאשמועינן דלפילו אותן שלא נטלו מחמת עלמך שלא היו בני כי כשבאו לארץ ולא נטלו נמי בזכות אבותיהן כגון שמתו במדבר ולא נטלו נמי ע"י חזרה שלא נטלו להן שום בן שהיה בן עשרים אפילו הכי נטלו בזכות אבי אביהן אע"פ שכל לכן מחמת מרגלים ומתלוננים וא"ת אמאי לא קאמר הא והא ליוצאי מצרים והא כשבאו אביהן ממש בני מרגלים ומתלוננים בני עשרים כשיאלו ממרגלים דהיינו מחמת עלמך שלא נא לכן מכה מרגלים ומתלוננים והא דקאמר בזכות אבי אביהן שלא היו אבותיהן בני עשרים ביאתא מרגלים ובשלמא אי היה אחר דבניהן

לעולם בתי אבות קא חשיב והא קא משמע לן דבנות צלפחד נטלו חלק בכורה אלמא א"י מוחזקת היא אמר מר והבנים נטלו בזכות אבי אביהם ובזכות אבי אמותיהן והתניא בזכות עצמן לא קשיא הא כמאן דאמר ליוצאי מצרים הא כמאן דאמר לבאי הארץ ואיבעית אימא הא והא לבאי הארץ ולא קשיא הא דהוה בן עשרים הא דלא הוה בן עשרים: ושהיה בכור נוטל שני חלקים: ואמאי ראוי הוא (א) ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק אמר רב יהודה אמר שמואל ביתרות אהלים כותיב רבה רבי יהודה אומר בנות צלפחד נטלו ר' חלקים שנאמר ויפלו חבלי מנשה עשרה אלא אמר רבא רבי ישראל מוחזקת היא מיתבי אמר רבי חידקא שמעון השקמוני היה לי חבר מתלמידי רבי עקיבא וכך היה רבי שמעון השקמוני אומר יודע היה משה רבינו שבנות צלפחד יורשות הן אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה אם לא וראויה היתה פרשת נחלות ליכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן ויודע היה משה רבינו שהמקושת במיתה שנאמר במחללה מות יומת אבל לא היה יודע באי זו מיתה הוא ימות וראויה היתה פרשת מקושת שכתבה ע"י משה אלא שנתחייב מקושת ונכתבה על ידו ללמד שמגלגלים

ממש של מרגלים ושל מתלוננים עלמך מיירי הכא שבאו לארץ היה אמי שפיר דלא היה מני למימר הא והא ליוצאי מצרים והא וי והא דהו בני עשרים כשיאלו דאם כן איך באו לארץ דבני עשרים כולן מתו במדבר ויש לומר דהשתא נמי דליירי דבני עשרים לא מני לטויי הכי דמשמע נמי דבאי הארץ נטלו בזכות עלמך ולא שאבותיהן נחלו והורישו להן: פת"ב רבה רבי יהודה אומר בנות צלפחד נטלו המתלוננים בין לבני בני המתלוננים דנטלו יוצאי ארץ היו וחלקים אחי המתלוננים עם בני נכדיהן כשז"ג דטפלים לא שקלי באנפי נפשייהו ירושת אבות מיהא קשקלי כדלמך בבנות צלפחד דהו להו טפלים שאין להן חלק לעלמן וחלקו עם אחי אביהן כבני חפזי דהבנים דקמני היינו בני הבנים דבן גזו של אדם קרוי גזו כדלמרינן לקמן בני שמת (דף קמג:) ואבי אבי אביהן קרי ליה אבי אביהן דבני המתלוננים עלמך ליכא למימר דלא הו בני עשרים דקיימא לן בשנה שניה שלח משה מרגלים ומינא כסדר עולם אחר בילת מרגלים היתה בלעיתו של קרמ ובו ביום נטרפו המתלוננים נמאלו שבניהן כשבאו לארץ הו בני ל"ח שנה שכן עמדו ישראל במדבר אחרי כן: (ת'.) ולפי האי ליגנא בתרא לית להאי תנא דברייתא דלעיל דיהושע וכלב נטלו כלל חלק בשביל מרגלים והאי קרא דחיו מן האנשים לא דריש ליה אלא כפשטיה: (ת'.) ראוי היה. לפרט וללפחד משמתו במדבר אבל לא הוחזקו זה מעולם שהיה לא באו לארץ: ואין הבכור נוטל בראוי. לקמן בספרין (דף קגד:) ביאורו אהלים. כלומר במטלטלין שהיה להם במדבר כגון יתדות שחוקעין בהן אהלים ושאר מטלטלין שהן מוחזקין בהן ולהכי נקט יתדות אהלים דוכון היו אהלים ואין אדם במדבר בלא אהל אבל בנחלת ארץ ישראל לא נטל חלק מרגלים דמתניתין בין במקרקעי בין במטלטלי מיירי לנד ממלק בכורה דמיירי במטלטלי: חבלי מנשה. היינו קרקע שחוקעין בהן חלק בכורה מאלו ארבע חבלים היה: מוחזקת היא. כמו כן שהרי דינין נטונו במרה כדלמרינן בסנהדרין (דף טז.) וכדכתיב (שמות טו.) שם שם לו חק ומשפט ומעשה דבנות צלפחד עברות מואב בסוף המ' שנה ועוד דליכא למילף מפרשת יבמין שהבת כן כדכתיב (דברים כה) ומת אחד מהם וכן אין לו עיין עליו (ויבמין כג.) דהא בנות צלפחד ממש למדו דללקמן (ע"ג.) אם כן אנו יורש ואם לאו תמיכס אמנו: וראויה היסה וכו'. ולא תאמר אם לא דברו בנות צלפחד דלא נמחייב מקושת היו שמי פרשיות הללו חסרין מן התורה והכי נמי איכא למימר שהרבה מצות חסרים מן התורה לפי שלא אירעו המעשים: שמוקושת במיפה. והף על גב דכתיב (במדבר טו.) כי לא פורש מה יעשה לו היינו שלא היה יודע אם בפקילה חמורה אם במקל הקל כדמפרש ואזיל: שמגלגלים

לעולם בתי אבות קא חשיב והא קא משמע לן דבנות צלפחד נטלו חלק בכורה אלמא א"י מוחזקת היא אמר מר והבנים נטלו בזכות אבי אביהם ובזכות אבי אמותיהן והתניא בזכות עצמן לא קשיא הא כמאן דאמר ליוצאי מצרים הא כמאן דאמר לבאי הארץ ואיבעית אימא הא והא לבאי הארץ ולא קשיא הא דהוה בן עשרים הא דלא הוה בן עשרים: ושהיה בכור נוטל שני חלקים: ואמאי ראוי הוא (א) ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק אמר רב יהודה אמר שמואל ביתרות אהלים כותיב רבה רבי יהודה אומר בנות צלפחד נטלו ר' חלקים שנאמר ויפלו חבלי מנשה עשרה אלא אמר רבא רבי ישראל מוחזקת היא מיתבי אמר רבי חידקא שמעון השקמוני היה לי חבר מתלמידי רבי עקיבא וכך היה רבי שמעון השקמוני אומר יודע היה משה רבינו שבנות צלפחד יורשות הן אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה אם לא וראויה היתה פרשת נחלות ליכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן ויודע היה משה רבינו שהמקושת במיתה שנאמר במחללה מות יומת אבל לא היה יודע באי זו מיתה הוא ימות וראויה היתה פרשת מקושת שכתבה ע"י משה אלא שנתחייב מקושת ונכתבה על ידו ללמד שמגלגלים

ממש של מרגלים ושל מתלוננים עלמך מיירי הכא שבאו לארץ היה אמי שפיר דלא היה מני למימר הא והא ליוצאי מצרים והא וי והא דהו בני עשרים כשיאלו דאם כן איך באו לארץ דבני עשרים כולן מתו במדבר ויש לומר דהשתא נמי דליירי דבני עשרים לא מני לטויי הכי דמשמע נמי דבאי הארץ נטלו בזכות עלמך ולא שאבותיהן נחלו והורישו להן: פת"ב רבה רבי יהודה אומר בנות צלפחד נטלו המתלוננים בין לבני בני המתלוננים דנטלו יוצאי ארץ היו וחלקים אחי המתלוננים עם בני נכדיהן כשז"ג דטפלים לא שקלי באנפי נפשייהו ירושת אבות מיהא קשקלי כדלמך בבנות צלפחד דהו להו טפלים שאין להן חלק לעלמן וחלקו עם אחי אביהן כבני חפזי דהבנים דקמני היינו בני הבנים דבן גזו של אדם קרוי גזו כדלמרינן לקמן בני שמת (דף קמג:) ואבי אבי אביהן קרי ליה אבי אביהן דבני המתלוננים עלמך ליכא למימר דלא הו בני עשרים דקיימא לן בשנה שניה שלח משה מרגלים ומינא כסדר עולם אחר בילת מרגלים היתה בלעיתו של קרמ ובו ביום נטרפו המתלוננים נמאלו שבניהן כשבאו לארץ הו בני ל"ח שנה שכן עמדו ישראל במדבר אחרי כן: (ת'.) ולפי האי ליגנא בתרא לית להאי תנא דברייתא דלעיל דיהושע וכלב נטלו כלל חלק בשביל מרגלים והאי קרא דחיו מן האנשים לא דריש ליה אלא כפשטיה: (ת'.) ראוי היה. לפרט וללפחד משמתו במדבר אבל לא הוחזקו זה מעולם שהיה לא באו לארץ: ואין הבכור נוטל בראוי. לקמן בספרין (דף קגד:) ביאורו אהלים. כלומר במטלטלין שהיה להם במדבר כגון יתדות שחוקעין בהן אהלים ושאר מטלטלין שהן מוחזקין בהן ולהכי נקט יתדות אהלים דוכון היו אהלים ואין אדם במדבר בלא אהל אבל בנחלת ארץ ישראל לא נטל חלק מרגלים דמתניתין בין במקרקעי בין במטלטלי מיירי לנד ממלק בכורה דמיירי במטלטלי: חבלי מנשה. היינו קרקע שחוקעין בהן חלק בכורה מאלו ארבע חבלים היה: מוחזקת היא. כמו כן שהרי דינין נטונו במרה כדלמרינן בסנהדרין (דף טז.) וכדכתיב (שמות טו.) שם שם לו חק ומשפט ומעשה דבנות צלפחד עברות מואב בסוף המ' שנה ועוד דליכא למילף מפרשת יבמין שהבת כן כדכתיב (דברים כה) ומת אחד מהם וכן אין לו עיין עליו (ויבמין כג.) דהא בנות צלפחד ממש למדו דללקמן (ע"ג.) אם כן אנו יורש ואם לאו תמיכס אמנו: וראויה היסה וכו'. ולא תאמר אם לא דברו בנות צלפחד דלא נמחייב מקושת היו שמי פרשיות הללו חסרין מן התורה והכי נמי איכא למימר שהרבה מצות חסרים מן התורה לפי שלא אירעו המעשים: שמוקושת במיפה. והף על גב דכתיב (במדבר טו.) כי לא פורש מה יעשה לו היינו שלא היה יודע אם בפקילה חמורה אם במקל הקל כדמפרש ואזיל: שמגלגלים